

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ

**КОЛЕДЖ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА «КИЇВСЬКА
МУНІЦИПАЛЬНА АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ»
(КМАТ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ)**

УХВАЛЕНО

Рішенням Вченої ради
Коледжу хореографічного мистецтва
«КМАТ імені Сержа Лифаря»

Протокол № 5 від 26.06.2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Коледжу хореографічного
мистецтва «КМАТ імені Сержа
Лифаря»

Вячеслав КОЛОМІЄЦЬ

26 червня 2026 року

ВІКОВА І ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА

освітнього компонента

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

галузі знань 02 "КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО"

спеціальності 024 "ХОРЕОГРАФІЯ"

Київ – 2026

Обговорено та рекомендовано до використання у освітньому процесі на засіданні кафедри теоретичних дисциплін (протокол № 7 від 25.06.2026 р.).

Обговорено та рекомендовано до використання у освітньому процесі на засіданні Навчально-методичної ради КМАТ імені Сержа Лифаря (протокол № 6 від 24.06.2026 р.).

Укладач:

Муравська Г.О. старший викладач кафедри теоретичних дисциплін КМАТ імені Сержа Лифаря;

Викладач:

Муравська Г.О. старший викладач кафедри теоретичних дисциплін КМАТ імені Сержа Лифаря;

Вікова і педагогічна психологія. Робоча програма освітнього компонента першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад.: Муравська Г.О. К.: КМАТ імені Сержа Лифаря, 2026 р. - 62 с.

© КМАТ імені Сержа Лифаря, 2025

З М І С Т

1. Опис освітнього компонента	4
2. Мета та завдання освітнього компонента	5
3. Програма освітнього компонента	10
4. Структура освітнього компонента	29
5. Теми семінарських занять.....	30
6. Теми для самостійного опрацювання.....	32
7. Методи та форми навчання	50
8. Методи та форми контролю	51
9. Питання до екзамену.....	52
10. Оцінювання результатів навчання.....	55
11. Методичне забезпечення	60
12. Рекомендована література.	61

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 02 Культура і мистецтво Спеціальність 024 Хореографія	Нормативна
		Денна форма навчання
		Рік підготовки
		3
		Семестр V – VI
Загальна кількість годин – 120	Перший (бакалаврський) рівень	Лекції
		68
		Практичні
		-
		Семінарські
		4
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		48
		Індивідуальні заняття
		-
		Вид контролю: екзамен: VI – й сем.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання - 60% / 40%

2. Мета та завдання освітнього компонента

Мета й завдання освітнього компонента «**Вікова та педагогічна психологія**» полягають у формуванні у здобувачів освіти уявлення про вікову й педагогічну психологію як самостійні напрями психологічної науки, ознайомленні з основними методами психологічних досліджень, а також із загальними закономірностями, динамікою психічного розвитку та процесом формування особистості в онтогенезі. Під час опанування курсу здобувачі освіти мають засвоїти вікові особливості психічного розвитку, психологічні умови становлення особистості, а також психолого-педагогічні засади навчання й виховання. Окрім цього, передбачається оволодіння знаннями про структуру педагогічної діяльності, її творчий характер і роль особистості вчителя як організатора навчально-виховного процесу.

Конкретною метою курсу «Вікова і педагогічна психологія» є надання ґрунтовних теоретичних знань з основ вікової та педагогічної психології; формування у студентів уявлень про психологічні закономірності розвитку особистості на різних етапах онтогенезу; ознайомлення з особливостями та закономірностями процесів навчання і виховання; забезпечення практичної підготовки до професійної взаємодії з людьми різних вікових груп. Курс також покликаний сприяти розвитку в майбутніх фахівців аналітичного підходу до сучасних концепцій навчання й виховання та практики проєктування навчально-виховних ситуацій, а також формуванню наукового світогляду здобувачів освіти.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі освіти **повинні знати:**

- базові поняття та історичні фактори, які вплинули на формування та розвиток вікової і педагогічної психології як науки;
- закономірності психічного розвитку і становлення особистості дитини в процесі навчання та виховання;
- принципи виникнення і подолання вікових криз протягом усього життя людини;
- можливості розвитку творчих здібностей і необхідність самовиховання та постійного саморозвитку.

вміти:

- застосовувати результати психологічного аналізу соціальних ситуацій;
- забезпечувати безперервний та ефективний процес соціалізації в умовах навчально-виховного процесу;
- вирішувати психологічні завдання під час конструктивного та деструктивного спілкування з дітьми різних вікових категорій;
- виявляти індивідуально-психологічні особливості особистості;

- володіти методиками саморегуляції основних психологічних функцій у різних умовах діяльності та ефективно вирішувати конфліктні ситуації
- своєчасно і усвідомлено знаходити оптимальні шляхи розв'язання особистісних та суспільних проблем.

Опанування освітнім компонентом сприяє формуванню наступних компетентностей:

Загальні та спеціальні компетентності:

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК13. Здатність використовувати традиційні та інноваційні методики для діагностування творчих, рухових (професійних) здібностей, їх розвитку відповідно до вікових, психолого-фізіологічних особливостей суб'єктів освітнього процесу.

Опанування освітнім компонентом сприяє наступним **результатам навчання:**

ПР01. Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із концепцією сталого розвитку України.

ПР02. Розуміти моральні норми і принципи та вміти примножувати культурні, наукові цінності і досягнення суспільства в процесі діяльності.

ПР18. Знаходити оптимальні підходи до формування та розвитку творчої особистості.

Зміст курсу узгоджується з програмними результатами навчання (ПР) та загальними (ЗК) та спеціальними компетентностями (СК) освітньої-професійної програми "Хореографія"

№	Назва теми	ПР	ЗК	СК	Відображення в тематиці
1	Вступ до вікової психології	ПР01, ПР02	ЗК01, ЗК02	СК13	Ознайомлення з предметом, завданнями, методами вікової психології; усвідомлення її ролі у формуванні гуманістичних цінностей.

2	Теоретичні основи вікової психології	ПР01, ПР02, ПР18	ЗК01, ЗК02	СК13	Розгляд основних теорій розвитку особистості, принципів психічного розвитку у різні вікові періоди.
3	Психологічні особливості періоду новонародженості та немовлячого віку	ПР02, ПР18	ЗК02	СК13	Аналіз психічного розвитку у період немовляти, значення сенсорного та емоційного досвіду для подальшого формування особистості.
4	Психологія раннього дитинства	ПР02, ПР18	ЗК02	СК13	Ознайомлення з етапами розвитку мислення, мовлення та самосвідомості у дітей раннього віку.
5	Психологія дітей дошкільного віку	ПР02, ПР18	ЗК02	СК13	Розгляд особливостей емоційно-вольової сфери, ігрової діяльності, морального виховання дітей дошкільного віку.
6	Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку	ПР02, ПР18	ЗК02	СК13	Вивчення психологічних особливостей навчальної діяльності, розвитку уваги, пам'яті, мислення в молодшому шкільному віці.
7	Психологія підлітків	ПР01, ПР02, ПР18	ЗК01, ЗК02	СК13	Визначення психолого-педагогічних аспектів формування самосвідомості, характеру, міжособистісних стосунків у підлітковому віці.
8	Психологія юності	ПР01, ПР02, ПР18	ЗК01, ЗК02	СК13	Розгляд становлення світогляду, моральних цінностей, самоствердження та професійного самовизначення особистості.
9	Психологія дорослості	ПР01, ПР02	ЗК01, ЗК02	СК13	Аналіз соціально-психологічних особливостей зрілого віку, професійного становлення, сімейних та міжособистісних стосунків.

10	Психологія старості	ПР01, ПР02	ЗК01, ЗК02	СК13	Розгляд особливостей психічного стану людей похилого віку, значення соціальної активності для збереження особистісної цілісності.
11	Вступ до педагогічної психології	ПР01, ПР02	ЗК01, ЗК02	СК13	Ознайомлення з предметом, завданнями, структурою педагогічної психології, її зв'язками з іншими науками.
12	Теоретичні основи педагогічної психології	ПР01, ПР02, ПР18	ЗК01, ЗК02	СК13	Розгляд закономірностей навчання і виховання як психолого-педагогічних процесів, ролі педагога у розвитку особистості.
13	Психологічні основи навчальної діяльності	ПР02, ПР18	ЗК02	СК13	Аналіз психологічних механізмів сприймання, запам'ятовування, мислення у процесі засвоєння знань.
14	Психологія навчання	ПР02, ПР18	ЗК02	СК13	Опанування методів стимулювання пізнавальної активності, розвитку мотивації та творчості у здобувачів освіти.
15	Психологія виховання	ПР01, ПР02, ПР18	ЗК01, ЗК02	СК13	Усвідомлення ролі виховання у формуванні ціннісних орієнтацій, моральних норм і поведінкових стратегій особистості.
16	Педагогічне керівництво психічним і особистісним розвитком учня	ПР18	ЗК02	СК13	Розвиток умінь аналізувати психічні процеси учня, застосовувати індивідуальний підхід у навчанні.
17	Психологічні аспекти педагогічної діяльності та особистості вчителя	ПР01, ПР02, ПР18	ЗК01, ЗК02	СК13	Вивчення психологічних особливостей професії педагога, його емоційної культури, комунікативних якостей і творчого потенціалу.

18	Педагогічна психологія в умовах аномальних та екстремальних ситуацій	ПР01, ПР02, ПР18	ЗК01, ЗК02	СК13	Ознайомлення з особливостями психологічної допомоги у складних педагогічних ситуаціях, формування навичок етичної взаємодії.
----	--	------------------	------------	------	--

Пояснення: Таблиця відображає узгодженість змісту освітнього компоненту «Вікова та педагогічна психологія» з програмними результатами навчання (ПР), загальними компетентностями (ЗК) та спеціальними компетентностями (СК) освітньо-професійної програми.

Зміст освітнього компоненту структуровано відповідно до логіки психічного та особистісного розвитку людини на різних вікових етапах, а також до закономірностей педагогічної взаємодії в освітньому процесі. Кожна тема спрямована на формування в здобувачів освіти системного розуміння вікових і педагогічних особливостей розвитку особистості, здатності аналізувати психолого-педагогічні явища та застосовувати набуті знання у професійній діяльності.

Програмні результати навчання реалізуються через опанування теоретичних положень вікової та педагогічної психології, аналіз вікових криз і закономірностей розвитку, а також через формування умінь здійснювати психолого-педагогічний супровід освітнього процесу з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей здобувачів освіти.

Загальні компетентності забезпечуються через усвідомлення гуманістичних цінностей, моральних норм, відповідального ставлення до психічного здоров'я та розвитку особистості, а також через формування здатності до критичного мислення, саморефлексії й міжособистісної взаємодії.

Спеціальні компетентності формуються шляхом набуття знань про психічні процеси, механізми навчання й виховання, особливості педагогічної діяльності та професійної ролі педагога, що дозволяє майбутнім фахівцям ефективно організовувати освітній процес, застосовувати індивідуальний підхід і здійснювати педагогічне керівництво розвитком особистості.

Таким чином, пояснювальна таблиця демонструє цілісність, логічну послідовність і компетентнісну спрямованість освітнього компоненту, що відповідає вимогам сучасної вищої освіти та забезпечує досягнення визначених програмних результатів навчання.

3. Програма освітнього компонента

Освітній блок 1. Теоретичні основи вікової психології

Тема 1. Вступ до вікової психології

1. Предмет і завдання вікової психології.
2. Методичний інструментарій вікової та педагогічної психології.
3. Уявлення про психічний розвиток особистості людини.

Запитання для самоперевірки

1. Що вивчає вікова психологія та яке її місце в системі психологічних наук?
2. Який об'єкт і предмет вікової психології?
3. Які основні завдання вікової психології та їх практичне значення?
4. Які методи дослідження застосовуються у віковій та педагогічній психології?
5. Які особливості використання психологічних методів у дослідженні дітей різного віку?
6. Що розуміють під психічним розвитком особистості людини?
7. Які основні закономірності психічного розвитку людини?
8. Яку роль відіграють спадковість, середовище та виховання у психічному розвитку?
9. У чому полягає взаємозв'язок навчання, виховання та психічного розвитку особистості?
10. Яке значення знань з вікової психології для професійної діяльності педагога та психолога?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 5–28.
2. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 3–18.
3. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 22–55, 78–110.
4. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 7–32, 98–120.

Додаткові

5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 424 с. С. 9–30.

6. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 364 с.С. 41–70.
7. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с.С. 11–35.

Тема 2. Теоретичні засади вікової психології

1. Розвиток психіки та становлення особистості людини.
2. Умови психічного розвитку.
3. Суперечності розвитку.
4. Детермінанти (чинники) психічного розвитку.
5. Загальні закономірності розвитку особистості.

Запитання для самоперевірки

1. Що розуміють під розвитком психіки людини та становленням особистості?
2. Які основні етапи та характеристики психічного розвитку людини?
3. Які умови є необхідними для нормального психічного розвитку особистості?
4. У чому полягає роль соціального середовища у психічному розвитку людини?
5. Що таке суперечності психічного розвитку та яку роль вони відіграють у становленні особистості?
6. Які внутрішні та зовнішні суперечності зумовлюють розвиток психіки?
7. Що розуміють під детермінантами (чинниками) психічного розвитку особистості?
8. Як взаємодіють спадковість, середовище, діяльність і виховання у процесі психічного розвитку?
9. Які загальні закономірності розвитку особистості виділяють у психологічній науці?
10. У чому полягає взаємозв'язок навчання, розвитку психіки та формування особистості?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 15–42;
2. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 6–25 ;
3. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с.С. 60–95 ; С. 130–165.;
4. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 85–115.

Додаткові

5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 424 с. С. 18–45;
6. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 364 с. С. 50–82;
7. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с. С. 20–48.

Тема 3. Психологічні особливості періоду новонародженості та немовлячого віку

1. Анатомічні та фізіологічні характеристики розвитку новонародженого і немовляти.
2. Специфіка психічного розвитку дитини в період новонародженості.

Питання для самоперевірки

1. Які анатомічні та фізіологічні особливості характерні для періоду новонародженості?
2. Які основні фізіологічні зміни відбуваються в організмі дитини в перші місяці життя?
3. Яке значення мають вроджені рефлекси для психічного розвитку новонародженого?
4. У чому полягає специфіка психічного розвитку дитини в період новонародженості?
5. Які психічні процеси починають формуватися в немовлячому віці?
6. Яку роль відіграє сенсорний розвиток у психічному розвитку немовляти?
7. Як формується емоційна сфера дитини в перші роки життя?
8. Яке значення має спілкування з дорослим для психічного розвитку немовляти?
9. Які новоутворення є провідними в психічному розвитку дитини немовлячого віку?
10. У чому полягає взаємозв'язок фізіологічного та психічного розвитку в період новонародженості та немовлячого віку?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 55–78;
2. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 26–40;

3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 424 с. С. 46–90.

Додаткові

4. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 180–205;
5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 120–138.

Тема 4. Психологія раннього дитинства

1. Закономірності та особливості психічного розвитку дитини раннього віку.
2. Загальна психологічна характеристика дошкільного періоду розвитку.

Питання для самоперевірки

1. Які вікові межі раннього дитинства та дошкільного періоду розвитку?
2. Які основні закономірності психічного розвитку дитини раннього віку?
3. Які провідні види діяльності визначають психічний розвиток у ранньому віці?
4. Які психічні новоутворення характерні для дитини раннього віку?
5. У чому полягає специфіка емоційного розвитку дитини раннього віку?
6. Які основні особливості психічного розвитку дитини в дошкільному віці?
7. Яка роль гри як провідної діяльності в дошкільному періоді розвитку?
8. Які психічні процеси інтенсивно розвиваються у дошкільному віці?
9. Які вікові кризи характерні для раннього та дошкільного віку?
10. Яке значення мають виховання та навчання для психічного розвитку дитини раннього і дошкільного віку?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 79–120;
2. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 41–70;
3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 424 с. С. 91–170.

Додаткові

4. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 205–245;

5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 138–165.

Тема 5. Психологія дошкільного віку

1. Соціальні умови та ситуація розвитку дитини дошкільного віку.
2. Гра як основний чинник діяльності та розвитку дитини дошкільного віку.
3. Розвиток пізнавальної сфери дошкільнят.
4. Базові новоутворення віку.

Питання для самоперевірки

1. Які соціальні умови впливають на розвиток дитини дошкільного віку?
2. Що таке «ситуація розвитку» дитини і як вона формується в дошкільному віці?
3. Які соціальні фактори сприяють розвитку самостійності та особистісних якостей дошкільника?
4. Чому гра вважається провідною діяльністю дошкільного віку?
5. Які види ігор найбільш характерні для дошкільного періоду і що вони розвивають?
6. Які психічні процеси розвиваються у дошкільників під час гри?
7. У чому полягає особливість розвитку пізнавальної сфери дошкільнят?
8. Які базові новоутворення характерні для дошкільного віку?
9. Як взаємодіють пізнавальна, емоційна та соціальна сфери розвитку дитини в дошкільному віці?
10. Яке значення виховання, навчання та спілкування для розвитку особистості дошкільника?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 121–165;
2. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 71–95;
3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 424 с. С. 171–240;

Додаткові

4. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 246–285;
5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 166–190.

Тема 6. Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку.

1. Загальна психологічна характеристика соціальної ситуації розвитку дитини молодшого шкільного віку.
2. Навчання як провідна форма діяльності дітей молодшого шкільного віку.
3. Специфіка розвитку пізнавальних психічних процесів у молодшому шкільному віці.
4. Становлення та розвиток особистості дитини в період навчання в початковій школі.

Питання для самоперевірки

1. Яка соціальна ситуація розвитку характерна для дітей молодшого шкільного віку?
2. Які зміни відбуваються у взаєминах дитини з дорослими та однолітками на початку шкільного навчання?
3. Чому навчання є провідною діяльністю молодшого школяра?
4. Які психологічні умови забезпечують успішну навчальну діяльність у початковій школі?
5. Які особливості розвитку уваги, пам'яті та мислення у молодшому шкільному віці?
6. У чому полягає специфіка формування навчальної мотивації молодших школярів?
7. Які зміни відбуваються в емоційно-вольовій сфері дитини молодшого шкільного віку?
8. Як формується самооцінка та образ «Я» у молодшому шкільному віці?
9. Які особистісні новоутворення характерні для періоду навчання в початковій школі?
10. Яке значення має педагогічний вплив для становлення особистості молодшого школяра?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 166–210;
2. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 96–115;
3. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с. С. 49–75.

Додаткові

1. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 286–325;
2. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 190–215.

Тема 7. Психологія підлітків

1. Характеристика пубертатної кризи.
2. Соціальна ситуація розвитку та проблема провідної діяльності в підлітковому віці.
3. Особистісний розвиток підлітка.
4. Розвиток пізнавальних функцій.

Питання для самоперевірки

1. Що таке пубертатна криза та які її основні психологічні прояви?
2. Які біологічні та соціальні чинники зумовлюють перебіг пубертатної кризи?
3. У чому полягає специфіка соціальної ситуації розвитку підлітка?
4. Яка діяльність вважається провідною в підлітковому віці та чому вона має важливе значення для розвитку особистості?
5. Які зміни відбуваються в системі міжособистісних стосунків підлітка?
6. Як формується самосвідомість і самооцінка в підлітковому віці?
7. Які особливості особистісного розвитку підлітка в період кризи дорослішання?
8. У чому полягає специфіка розвитку мислення, пам'яті та уваги в підлітковому віці?
9. Як розвиваються рефлексія та критичне мислення підлітків?
10. Яке значення має педагогічна підтримка та психологічний супровід у підлітковому віці?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 211–255.
2. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 96–112.
3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 424 с. С. 241–310.

Додаткові

4. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 326–360.

5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 216–240.
6. Максименко Д. Психологічні особливості криз підлітка : навчальний посібник. – Київ : ЦУЛ, 2020. – 200 с. С. 5–80.

Тема 8. Психологія юності

1. Загальна психологічна характеристика періоду ранньої юності.
2. Особливості спілкування та системи міжособистісних взаємин у старшокласників.
3. Специфіка розвитку пізнавальних процесів у старшому шкільному віці.
4. Характерні риси емоційно-вольової сфери в період ранньої юності.
5. Формування та розвиток самосвідомості особистості старшокласника.

Питання для самоперевірки

1. Які вікові межі та загальні психологічні особливості періоду ранньої юності?
2. Які основні соціальні чинники впливають на розвиток особистості в період ранньої юності?
3. У чому полягає специфіка спілкування старшокласників з однолітками та дорослими?
4. Які особливості міжособистісних взаємин є характерними для старшого шкільного віку?
5. Які зміни відбуваються у розвитку пізнавальних процесів у період ранньої юності?
6. Як формується абстрактне та теоретичне мислення у старшокласників?
7. Які характерні риси має емоційно-вольова сфера в період ранньої юності?
8. У чому проявляється саморегуляція та відповідальність у поведінці старшокласників?
9. Як формується самосвідомість та світогляд особистості в юнацькому віці?
10. Яке значення мають навчання, спілкування та професійне самовизначення для розвитку особистості старшокласника?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 256–295.
2. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 96–112.
3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 424 с. С. 311–370.

Додаткові

4. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 361–400.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 241–265.
6. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 364 с. С. 83–130.

Тема 9. Психологія дорослості

1. Дорослість як психологічний період.
2. Проблема періодизації дорослості.
3. Характеристика соціальної ситуації розвитку у період дорослості.
4. Психофізіологічний та пізнавальний розвиток дорослої людини.
5. Нормативні кризи дорослості та розвиток особистості.

Питання для самоперевірки

1. Як визначається дорослість як психологічний період розвитку людини?
2. Які основні підходи до періодизації дорослості існують у психології?
3. У чому полягає специфіка соціальної ситуації розвитку людини в період дорослості?
4. Які соціальні ролі є провідними для дорослої людини на різних етапах дорослості?
5. Які особливості психофізіологічного розвитку характерні для дорослого віку?
6. Як змінюються пізнавальні процеси в період дорослості?
7. Що таке нормативні кризи дорослості та які їх основні характеристики?
8. Який вплив мають кризові періоди дорослості на розвиток особистості?
9. Як відбувається формування та трансформація самосвідомості в дорослому віці?
10. Яке значення мають професійна діяльність, сімейні стосунки та соціальна активність для розвитку особистості дорослого?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 296–320.
2. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 364 с. С. 131–200.
3. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с. С. 76–120.

Додаткові

4. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 401–445.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 266–272.
6. Рейнольдс Д., Білоусенко М. Конструктивне життя : підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях : наук. вид. – Київ : Ліра-К, 2024. – 228 с. С. 25–85.

Тема 10. Психологія старості

1. Геронтологія як складова системи наук про людину.
2. Основні типи та форми старості.
3. Психологічний розвиток і характерні риси особистості в похилому віці.
4. Психологічні детермінанти процесу старіння.
5. Пенсійний період як психологічно значущий життєвий етап.

Питання для самоперевірки

1. Що вивчає геронтологія та яке її місце в системі наук про людину?
2. Які основні підходи до класифікації типів і форм старості існують у психології?
3. Які психофізіологічні зміни характерні для людини похилого віку?
4. Які особливості психологічного розвитку особистості в період старості?
5. Які характерні риси особистості можуть проявлятися в похилому віці?
6. Що розуміють під психологічними детермінантами процесу старіння?
7. Яку роль відіграють соціальні умови та спосіб життя у процесі старіння?
8. Які психологічні проблеми виникають у пенсійний період?
9. Які адаптаційні стратегії сприяють збереженню психологічного благополуччя людей похилого віку?
10. Яке значення має психологічна підтримка та соціальна активність у період старості?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 321–330.
2. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 364 с. С. 201–260.
3. Рейнольдс Д., Білоусенко М. Конструктивне життя : підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях : наук. вид. – Київ : Ліра-К, 2024. – 228 с. С. 86–150.

Додаткові

1. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 446–485.
2. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 266–272.
3. Юнг К. Г. Психологія несвідомого. – Київ : Центр учбової літератури, 2022. – 404 с. С. 300–340.

Освітній блок 2. Теоретичні основи педагогічної психології

Тема 1. Вступ до педагогічної психології

1. Походження психології вищої школи як окремої галузі психологічної науки.
2. Головні завдання психології вищої школи.
3. Взаємозв'язок психології вищої школи з іншими науковими дисциплінами.

Питання для самоперевірки

1. Які історичні передумови зумовили виникнення психології вищої школи як окремої галузі психологічної науки?
2. Що є об'єктом і предметом психології вищої школи?
3. Яке місце психології вищої школи в системі психологічних наук?
4. Які основні етапи становлення психології вищої школи?
5. Які головні завдання психології вищої школи на сучасному етапі розвитку освіти?
6. Яке практичне значення психології вищої школи для діяльності викладача закладу вищої освіти?
7. У чому полягає взаємозв'язок психології вищої школи з педагогікою?
8. Як психологія вищої школи пов'язана із загальною, віковою та соціальною психологією?
9. Яку роль відіграє психологія вищої школи у підвищенні якості освітнього процесу?
10. Які актуальні проблеми та перспективи розвитку психології вищої школи?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с. С. 7–35.
2. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 5–25.

3. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 15–40.

Додаткові

1. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 7–30.
2. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 364 с. С. 20–50.

Тема 2. Теоретичні основи педагогічної психології

1. Методи педагогічної психології.
2. Загальне поняття про психічний розвиток.
3. Психоаналітичні теорії розвитку.

Питання для самоперевірки

1. Які методи дослідження застосовуються в педагогічній психології?
2. У чому полягає специфіка використання експерименту в педагогічній психології?
3. Які якісні та кількісні методи є найбільш поширеними у педагогічній психології?
4. Що розуміють під психічним розвитком особистості?
5. Які основні чинники впливають на психічний розвиток людини?
6. Які закономірності психічного розвитку виділяють у психологічній науці?
7. У чому полягає сутність психоаналітичного підходу до розвитку особистості?
8. Які основні положення психоаналітичних теорій розвитку (З. Фройд, Е. Еріксон)?
9. Яке значення мають психоаналітичні теорії розвитку для педагогічної практики?
10. Як сучасна педагогічна психологія інтегрує різні теоретичні підходи до пояснення психічного розвитку?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с. С. 36–75.
2. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 26–55.
3. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 60–110.

Додаткові

4. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 85–120.
5. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 364 с. С. 51–90.
6. Юнг К. Г. Психологія несвідомого. – Київ : Центр учбової літератури, 2022. – 404 с. С. 45–120.

Тема 3. Психологічні основи навчальної діяльності

1. Основні типи учіння та структура навчальної діяльності школярів.
2. Психологічні особливості процесу опанування учнями навчальної діяльності.
3. Формування вмій і навичок самостійного навчання.
4. Навчальна неуспішність: чинники виникнення та шляхи її попередження.

Питання для самоперевірки

1. Що розуміють під навчальною діяльністю з позицій педагогічної психології?
2. Які основні типи учіння виділяють у психології та в чому полягає їхня специфіка?
3. Які компоненти входять до структури навчальної діяльності школярів?
4. Які психологічні механізми лежать в основі процесу опанування навчальної діяльності учнями?
5. Які вікові та індивідуальні особливості впливають на засвоєння навчальної діяльності?
6. Що таке вміння та навички самостійного навчання і як вони формуються?
7. Які умови сприяють розвитку навчальної самостійності учнів?
8. Які психологічні чинники зумовлюють навчальну неуспішність школярів?
9. Які основні прояви навчальної неуспішності та її наслідки для розвитку особистості учня?
10. Які психологічні шляхи попередження та подолання навчальної неуспішності?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с. С. 121–170.
2. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 56–95.

3. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 170–215.

Додаткові

4. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 120–165.
5. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 70–95.
6. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 424 с. С. 170–215.

Тема 4. Психологічні аспекти навчання

1. Навчання як психолого-педагогічне явище та його основні психологічні механізми.
2. Основні психологічні теорії навчання.
3. Сучасні моделі організації навчального процесу.
4. Управління процесом навчання.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає сутність навчання як психолого-педагогічного явища?
2. Які основні психологічні механізми лежать в основі процесу навчання?
3. Які психологічні теорії навчання є найбільш поширеними в сучасній педагогічній психології?
4. У чому полягають відмінності між біхевіористськими, когнітивними та гуманістичними теоріями навчання?
5. Яке значення має діяльнісний підхід для організації навчального процесу?
6. Які сучасні моделі організації навчального процесу використовуються в освіті?
7. Які психологічні умови забезпечують ефективність сучасних моделей навчання?
8. Що розуміють під управлінням процесом навчання з позицій педагогічної психології?
9. Які психологічні чинники впливають на ефективність управління навчальною діяльністю учнів?
10. Яка роль викладача у психологічному забезпеченні процесу навчання?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с. С. 171–215.
2. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 96–140.
3. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. – Київ : Ліра-К, 2024. – 564 с. С. 215–260.

Додаткові

4. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 165–205.
5. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с. С. 216–250.
6. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 364 с. С. 145–190.

Тема 5. Психологія виховання

1. Навчання як процес і система психологічних механізмів його здійснення.
2. Виховання як цілеспрямований процес становлення цілісної особистості.
3. Вікові аспекти виховання.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає сутність навчання як процесу та системи психологічних механізмів?
2. Які психологічні механізми лежать в основі процесу виховання?
3. Що розуміють під вихованням як цілеспрямованим процесом становлення особистості?
4. Які основні завдання психології виховання?
5. Яку роль відіграють соціальні чинники у процесі виховання особистості?
6. У чому полягає специфіка вікових аспектів виховання?
7. Як змінюються цілі, методи та засоби виховання на різних вікових етапах розвитку особистості?
8. Яке значення мають індивідуальні психологічні особливості дитини у виховному процесі?
9. Які психологічні умови забезпечують ефективність виховання?
10. Яка роль педагога у психологічному забезпеченні процесу виховання?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 141–190.
2. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с. С. 251–280.
3. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 364 с. С. 90–140.

Додаткові

4. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 205–240.
5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 424 с. С. 215–260.
6. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 95–112.

Тема 6. Педагогічне керівництво психічним і особистісним розвитком учня

1. Психолого-педагогічні засади керівництва психічним і особистісним розвитком учня.
2. Вікові та індивідуальні особливості учнів як основа педагогічного впливу.
3. Психолого-педагогічна характеристика учня: зміст, структура та методика складання.
4. Використання психолого-педагогічної характеристики у плануванні педагогічного супроводу учня.
5. Педагогічні висновки та рекомендації щодо підтримки психічного й особистісного розвитку учня.

Питання для самоперевірки

6. У чому полягає сутність педагогічного керівництва психічним і особистісним розвитком учня?
7. Які науково-теоретичні підходи лежать в основі управління психічним розвитком дитини?
8. Які структурні компоненти психолого-педагогічної характеристики учня та як вони відображають особливості його психічного й особистісного розвитку?
9. Як результати психолого-педагогічної характеристики можуть бути використані для визначення напрямів педагогічного керівництва розвитком учня?
10. Які педагогічні рекомендації доцільно формулювати на основі психолого-педагогічної характеристики з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учня?

11. Які особливості психічного та особистісного становлення учня в освітньому процесі?
12. Які психологічні умови забезпечують ефективне управління навчальною діяльністю учнів?
13. Як поєднуються процеси навчання, виховання та розвитку в освітньому процесі?
14. Які методи педагогічного впливу сприяють гармонійному психічному й особистісному розвитку учня?
15. Яке значення має індивідуальний підхід у педагогічному керівництві розвитком особистості учня?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 191–235.
2. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с. С. 181–230.
3. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 364 с. С. 140–200.

Додаткові

4. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 240–272.
5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 424 с. С. 260–310.
6. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 95–112.

Тема 7. Психологічні аспекти педагогічної діяльності та особистості вчителя

1. Психологічні здібності як складова структури суб'єкта педагогічної діяльності.
2. Основні функції вчителя та специфіка педагогічних умінь.
3. Характеристика стилів педагогічної діяльності.

Питання для самоперевірки

1. Що розуміють під педагогічною діяльністю з позицій педагогічної психології?
2. Які психологічні здібності входять до структури суб'єкта педагогічної діяльності?

3. Яку роль відіграють професійно значущі якості особистості вчителя?
4. Які основні функції виконує вчитель у освітньому процесі?
5. У чому полягає специфіка педагогічних умінь та навичок?
6. Які стилі педагогічної діяльності виділяють у психології?
7. Як стиль педагогічної діяльності впливає на ефективність навчання і виховання учнів?
8. Які психологічні чинники визначають вибір учителем стилю педагогічної діяльності?
9. Яке значення має педагогічне спілкування у професійній діяльності вчителя?
10. Які умови сприяють професійному та особистісному розвитку педагога?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 236–280.
2. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти : навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020. – 296 с. С. 231–275.
3. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 364 с. С. 200–260.

Додаткові

1. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 210–250.
2. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 95–112.
3. Мітіна С. В. Психологія особистості. – Київ : Ліра-К, 2020. – 274 с. С. 150–200.

Тема 8. Педагогічна психологія в умовах аномальних та екстремальних ситуацій

1. Вплив психопатології батьків на розвиток дитини.
2. Психологічні розлади в дитячому та підлітковому віці.
3. Суїцидальна поведінка серед дітей і підлітків.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає специфіка педагогічної психології в умовах аномальних та екстремальних ситуацій?
2. Як психопатологія батьків впливає на психічний і особистісний розвиток дитини?

3. Які чинники ризику виникнення психологічних розладів у дитячому віці?
4. Які найбільш поширені психологічні розлади в дитячому та підлітковому віці?
5. Які психологічні прояви та ознаки психічних розладів у дітей і підлітків?
6. Що розуміють під суїцидальною поведінкою дітей і підлітків?
7. Які психологічні та соціальні чинники зумовлюють суїцидальну поведінку в дитячому та підлітковому віці?
8. Яка роль педагогів у ранньому виявленні суїцидальних ризиків?
9. Які психолого-педагогічні заходи спрямовані на профілактику суїцидальної поведінки серед дітей і підлітків?
10. Які принципи міждисциплінарної взаємодії необхідними в роботі з дітьми в умовах аномальних та екстремальних ситуацій?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. – Суми, 2007. – 330 с. С. 281–330.
2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 424 с. С. 310–360.
3. Кацавець Р. Вікова психологія : навчальний посібник. – Київ : Алерта, 2019. – 112 с. С. 95–112.

Додаткова

4. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 272 с. С. 250–272.
5. Рейнольдс Д., Білоусенко М. Конструктивне життя : підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. – Київ : Ліра-К, 2024. – 228 с. С. 90–150.
6. Максименко Д. Психологічні особливості криз підлітка. – Київ : Центр учбової літератури, 2020. – 200 с. С. 120–180.

4. Структура освітнього компонента

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
Лек		Пр.	Сем	Інд	СРС	
1	2	3	4	5	6	7
Освітній блок 1.						
Розділ 1.						
Тема 1. Вступ до вікової психології	3	2	-	-	-	1
Тема 2. Теоретичні засади вікової психології	7	4	-	-	-	3
Тема 3. Психологічні особливості періоду новонародженості та немовлячого віку	7	4	-	-	-	3
Тема 4 Психологія раннього дитинства	7	4	-	-	-	3
Тема 5. Психологія дітей дошкільного віку	8	4	-	1	-	3
Тема 6. Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку	7	4	-	-	-	3
Тема 7. Психологія підлітків	8	4	-	1	-	3
Тема 8. Психологія юності	7	4	-	-	-	3
Тема 9. Психологія дорослості	7	4	-	-	-	3
Тема 10. Психологія старості	7	4	-	-	-	3
Разом за змістовим модулем 1	68	38	-	2	-	28
Освітній блок 2.						
Розділ 2.						
Тема 1. Вступ до педагогічної психології	4	2	-	-	-	2
Тема 2. Теоретичні основи педагогічної психології	6	4	-	-	-	2
Тема 3. Психологічні основи навчальної діяльності	6	4	-	-	-	2
Тема 4. Психологія навчання	7	4	-	1	-	2
Тема 5. Психологія виховання	7	4	-	-	-	3
Тема 6. Педагогічне керівництво психічним і особистісним розвитком учня	7	4	-	-	-	3
Тема 7. Психологічні аспекти педагогічної діяльності та особистості вчителя	8	4	-	1	-	3
Тема 8. Педагогічна психологія в умовах аномальних та екстремальних ситуацій	7	4	-	-	-	3
Разом за змістовим модулем 2	52	30	-	2	-	20
Усього годин	120	68	-	4	-	48

5. Теми семінарських занять

№ з/ п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Формування самосвідомості та «Я-концепції» у підлітковому віці.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Самосвідомість підлітка: зміст, вікові особливості, механізми розвитку. 2. «Я-концепція» підлітка: структура, типи, взаємозв'язок із самооцінкою. 3. Фактори формування самосвідомості та «Я-концепції»: сім'я, однолітки, школа, медіа. 4. Проблеми та підтримка розвитку «Я-концепції»: криза ідентичності, нестійкість самооцінки, педагогічні стратегії. <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. У чому різниця між самосвідомістю та «Я-концепцією» підлітка? 2. Які чинники найбільше впливають на формування самооцінки у підлітковому віці? 3. Як однолітки та медіапростір формують образ «Я» підлітка? 4. Які наслідки має негативна самооцінка у підлітків? 5. Які педагогічні впливи сприяють формуванню позитивної «Я-концепції»? 	1
2	<p>Гра як провідна діяльність дошкільника та її роль у формуванні особистості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та особливості гри дошкільника: структура, функції, види. 2. Гра як провідна діяльність у дошкільному віці: психологічні механізми та вікова динаміка. 3. Роль гри у формуванні особистості дошкільника: емоційний, соціальний, пізнавальний розвиток. 4. Педагогічні умови організації ігрової діяльності: підтримка, розвиток, корекція через гру. <p style="text-align: center;">Питання для обговорення</p>	1

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Чому гра є провідною діяльністю дошкільника? 2. Які психологічні функції виконує гра у розвитку дитини? 3. Як сюжетно-рольова гра впливає на формування соціальних навичок? 4. Яким чином через гру розвиваються емоційна сфера та саморегуляція? 5. Які педагогічні умови забезпечують ефективну організацію ігрової діяльності? 	
3	<p>Психологія навчання: закономірності засвоєння знань, умінь і навичок</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічні основи навчання: поняття навчання, механізми пізнавальної діяльності. 2. Закономірності засвоєння знань: сприймання, осмислення, запам'ятовування, перенесення. 3. Формування умінь і навичок: етапи, умови автоматизації, роль вправ. 4. Психологічні чинники ефективності навчання: мотивація, увага, емоційний стан, індивідуальні особливості. <p style="text-align: center;">Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які основні психологічні закономірності лежать в основі процесу засвоєння знань? 2. Чим відрізняється формування умінь від формування навичок? 3. Які чинники впливають на успішність запам'ятовування та відтворення матеріалу? 4. Як мотивація змінює ефективність навчальної діяльності? 5. Які психологічні умови сприяють формуванню міцних і гнучких навичок? 	1
4	<p>Психологічні основи виховання та розвитку особистості в освітньому процесі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічна природа виховання у розвитку дитини: основні поняття, взаємозв'язок виховання, розвитку та процесу соціалізації. 2. Внутрішні механізми особистісного становлення: наслідування, прийняття соціальних зразків, формування внутрішніх цінностей, здатність до самоаналізу. 	1

	<p>3. Чинники, що визначають результативність виховного впливу: роль сім'ї, школи, міжособистісної взаємодії та освітнього середовища.</p> <p>4. Організація виховання з орієнтацією на особистість учня: індивідуальні потреби дитини, позиція педагога, принципи підтримувального освітнього простору.</p> <p style="text-align: center;">Питання для обговорення</p> <p>1. У чому полягає сутність впливу виховання на формування особистості з психологічної точки зору?</p> <p>2. Які особистісні механізми є ключовими для розвитку учнів у шкільні роки?</p> <p>3. Яким чином взаємини педагогів та учнів сприяють становленню світогляду й цінностей дитини?</p> <p>4. Чому модель навчання, орієнтована на індивідуальні особливості учня, набуває особливої актуальності в сучасній освіті?</p> <p>5. Які умови в освітньому середовищі забезпечують повноцінний і гармонійний розвиток дитини?</p>	
--	--	--

6. Теми для самостійного опрацювання

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Характеристика методів вікової психології</p> <p>Питання для самоперевірки</p> <p>1. Поняття методів вікової психології. Їх призначення та значення у вивченні розвитку дитини.</p> <p>2. Метод спостереження . Особливості застосування та межі використання.</p> <p>3. Експеримент у психології розвитку. Види експериментів і можливості, які вони відкривають.</p> <p>4. Методи вербальної взаємодії: бесіда, інтерв'ю, опитування як джерела психологічної інформації.</p> <p>5. Діагностичні тести. Що дозволяють виміряти й у чому їхня цінність.</p> <p>6. Аналіз продуктів діяльності. Як за результатами діяльності можна зрозуміти особливості розвитку.</p>	1

	<p>7. Поєднання різних методів. Чому комплексний підхід дає найповніший результат.</p> <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити поняття методів вікової психології та їх значення для дослідження психічного розвитку людини. 2. Охарактеризувати основні методи вікової психології, зокрема: <ul style="list-style-type: none"> • спостереження (включене, невключене); • експеримент (лабораторний, природний); • метод зрізів (поперечний); • лонгітюдний метод; • метод бесіди та інтерв'ю; • анкетування; • тестування; • аналіз продуктів діяльності. 3. Порівняти метод зрізів і лонгітюдний метод, визначивши їх переваги та недоліки. 4. Навести приклади використання методів у дослідженні психічного розвитку дітей, підлітків або дорослих (на вибір). 5. Зробити узагальнюючі висновки щодо доцільності використання методів залежно від вікового періоду. <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кацавець Р. Вікова психологія. Навчальний посібник. – К.: Алерта, 2019. – 112 с. 2. Дуткевич Т. Дитяча психологія. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2019. – 424 с. 3. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. – Суми, 2007. – 330 с. <p>Додаткова :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2019. – 272 с. 2. Максименко Д. Психологічні особливості криз підлітка. – К.: ЦУЛ, 2020. – 200 с. 3. Мітіна С. В. Психологія особистості. – К.: Ліра-К, 2020. – 274 с. 	
2	<p>Зміст і співвідношення понять “розвиток” і “формування” у психології.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які основні відмінності між розвитком і формуванням? 2. Як соціальне та педагогічне середовище впливає на формування особистості? 3. Чому важливо враховувати природні закономірності розвитку при організації навчання та виховання? 	2

	<p>4. Які приклади можна навести для поєднання природного розвитку і цілеспрямованого формування?</p> <p>5. Як співвідношення цих понять впливає на ефективність педагогічних заходів?</p> <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити зміст поняття «розвиток» у психології, охарактеризувати його основні ознаки (спрямованість, незворотність, стадійність, якісні зміни). 2. Проаналізувати поняття «формування», визначити його роль у психології та педагогіці. 3. Визначити спільні та відмінні риси розвитку і формування. 4. Охарактеризувати фактори розвитку і формування особистості (біологічні, соціальні, діяльнісні). 5. Пояснити співвідношення понять «розвиток» і «формування» на прикладах психічних процесів, властивостей або рис особистості. 6. Сформулювати висновки щодо значення цих понять для вікової та педагогічної психології. <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 2. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 3. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 2. Мітіна С. В. Психологія особистості. К.: Ліра-К, 2020. 274 с. 3. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. 	
3	<p>Психологія новонародженого та немовляти. Криза першого року життя: психологічний зміст та прояви.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які психологічні особливості відрізняють новонародженого від немовляти старших місяців? 2. У чому полягає сутність кризи першого року життя? 3. Які основні прояви психологічної кризи у немовляти? 4. Як взаємодія з дорослими впливає на подолання кризи? 	2

	<p>5. Які практичні заходи можуть підтримати психічний розвиток дитини в перший рік життя?</p> <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати психологічні особливості періоду новонародженості. 2. Охарактеризувати основні закономірності психічного розвитку немовляти. 3. Розкрити розвиток сенсорних процесів, емоційної сфери та спілкування у немовлячому віці. 4. Описати провідну діяльність немовляти та її роль у психічному розвитку. 5. Розкрити сутність кризи першого року життя та її психологічний зміст. 6. Охарактеризувати основні прояви кризи першого року життя у поведінці дитини. 7. Зробити висновки щодо значення раннього дитинства для подальшого розвитку особистості. <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дуткевич Т. Дитяча психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 424 с. 2. Кацавець Р. Вікова психологія. Навчальний посібник. К.: Алерта, 2019. 112 с. 3. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 2. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 3. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 	
4	<p>Емоції та афекти у дітей 1–3 років. Формування прихильності та довіри до дорослих</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які емоції домінують у дітей 1–3 років і як вони проявляються у поведінці? 2. Що таке афект, і чим він відрізняється від звичайної емоції? 3. Як формується прихильність та довіра до дорослих у ранньому віці? 4. Яку роль відіграє безпечна прив'язаність у розвитку емоційної стабільності дитини? 	2

	<p>5. Які педагогічні та сімейні стратегії підтримують позитивний емоційний розвиток малюка?</p> <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати емоційний розвиток дітей віком від 1 до 3 років. 2. Розкрити поняття емоцій та афектів, їх особливості у дітей раннього віку. 3. Проаналізувати причини виникнення афективних реакцій у дітей 1–3 років. 4. Описати роль дорослого у регуляції емоційного стану дитини. 5. Розкрити процес формування прихильності дитини до близьких дорослих. 6. Пояснити значення довіри до дорослих для психічного та особистісного розвитку дитини. 7. Зробити висновки щодо впливу емоційного спілкування на подальший розвиток дитини. <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дуткевич Т. Дитяча психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 424 с. 2. Кацавець Р. Вікова психологія. Навчальний посібник. К.: Алерта, 2019. 112 с. 3. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 2. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 3. Рейнольдс Девід, Білоусенко М. Конструктивне життя: підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. К.: Ліра-К, 2024. 228 с. 	
5	<p>Психологія дітей дошкільного віку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які основні особливості когнітивного розвитку дошкільників? 2. Як формується емоційна саморегуляція та соціальні навички у дошкільному віці? 3. Що впливає на розвиток “Я-концепції” та самооцінки дитини? 4. Які педагогічні підходи сприяють ефективному розвитку дошкільника? 5. Чому важливо враховувати вікові психологічні особливості при організації навчання та ігрової діяльності? 	3

	<p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити вікові межі дошкільного дитинства та загальні закономірності психічного розвитку. 2. Охарактеризувати розвиток пізнавальних процесів у дітей дошкільного віку (сприймання, увага, пам'ять, мислення, уява). 3. Розкрити особливості розвитку емоційно-вольової сфери дошкільника. 4. Описати провідну діяльність дошкільного віку та її значення для психічного розвитку. 5. Проаналізувати розвиток мовлення та спілкування з дорослими й однолітками. 6. Охарактеризувати формування самосвідомості та моральних уявлень у дошкільному віці. 7. Зробити узагальнюючі висновки. <p>Література до теми:</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дуткевич Т. Дитяча психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 424 с. 2. Кацавець Р. Вікова психологія. Навчальний посібник. К.: Алерта, 2019. 112 с. 3. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 2. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 3. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. 	
6	<p>Психологія дітей молодшого шкільного віку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які особливості когнітивного розвитку характерні для дітей молодшого шкільного віку? 2. Як розвиваються соціальні навички та емоційна стабільність у цьому віці? 3. Що впливає на формування самооцінки та самосвідомості молодших школярів? 4. Які педагогічні методи сприяють ефективному навчальному процесу? 	3

	<p>5. Чому важливо враховувати вікові психологічні особливості при вихованні та навчанні дітей молодшого шкільного віку?</p> <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити вікові межі молодшого шкільного віку та його загальну характеристику. 2. Проаналізувати особливості адаптації дитини до шкільного навчання. 3. Охарактеризувати розвиток пізнавальних процесів у молодших школярів (увага, пам'ять, мислення, уява). 4. Розкрити роль навчальної діяльності як провідної у цьому віці. 5. Проаналізувати розвиток емоційно-вольової сфери молодших школярів. 6. Охарактеризувати формування самосвідомості, самооцінки та мотивації навчання. 7. Розкрити особливості взаємин з однолітками та дорослими. 8. Зробити узагальнюючі висновки. <p>Література до теми:</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. 2. Кацавець Р. Вікова психологія. Навчальний посібник. К.: Алерта, 2019. 112 с. 3. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 2. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 3. Дуткевич Т. Дитяча психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 424 с. 	
7	<p>Психологія підлітків.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які основні когнітивні зміни відбуваються в підлітковому віці? 2. Як розвивається емоційна сфера та соціальні взаємини підлітків? 3. Що таке «Я-концепція» і як вона формується у підлітків? 4. Які чинники впливають на позитивний розвиток особистості підлітка? 5. Як дорослі можуть підтримати підлітка у період кризи ідентичності та емоційної нестабільності? 	3

	<p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити вікові межі підліткового віку та його загальну психологічну характеристику. 2. Охарактеризувати фізіологічні та психологічні зміни у період підліткового розвитку. 3. Проаналізувати розвиток пізнавальних процесів у підлітків. 4. Розкрити особливості емоційно-вольової сфери та афективних проявів у підлітковому віці. 5. Охарактеризувати формування самосвідомості, самооцінки та ідентичності підлітка. 6. Проаналізувати міжособистісні стосунки підлітків з однолітками та дорослими. 7. Розкрити психологічний зміст підліткової кризи та її основні прояви. 8. Зробити узагальнюючі висновки щодо умов гармонійного розвитку підлітка. <p>Література до теми:</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. 2. Кацавець Р. Вікова психологія. Навчальний посібник. К.: Алерта, 2019. 112 с. 3. Дуткевич Т. Дитяча психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 424 с. <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко Д. Психологічні особливості криз підлітка. К.: ЦУЛ, 2020. 200 с. 2. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 3. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 	
8	<p>Психологія юності.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які особливості когнітивного розвитку характерні для юнацького віку? 2. Як формується самостійність та соціальна ідентичність у юності? 3. Що впливає на становлення світогляду, цінностей та «Я-концепції»? 4. Які фактори сприяють успішному переходу до дорослого життя? 5. Яку роль відіграють дорослі та однолітки у підтримці розвитку юної особистості? 	2

	<p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити вікові межі юності та дати її загальну психологічну характеристику. 2. Проаналізувати особливості фізичного, психічного та соціального розвитку в юнацькому віці. 3. Охарактеризувати розвиток пізнавальної сфери та становлення абстрактного мислення. 4. Розкрити особливості емоційно-вольової сфери юнаків і юнок. 5. Проаналізувати формування самосвідомості, Я-концепції та життєвих цінностей. 6. Охарактеризувати процес професійного самовизначення та життєвого вибору. 7. Розкрити особливості міжособистісних стосунків і становлення інтимно-особистісного спілкування. 8. Зробити узагальнюючі висновки. <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 2. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 3. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. 2. Рейнольдс Девід, Білоусенко М. Конструктивне життя: підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. К.: Ліра-К, 2024. 228 с. 3. Мітіна С. В. Психологія особистості. К.: Ліра-К, 2020. 274 с. 	
9	<p>Психологія дорослості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які особливості когнітивного розвитку дорослих? 2. Як формується емоційна зрілість та соціальна відповідальність? 3. Що впливає на особистісну самореалізацію та життєві пріоритети? 4. Які психологічні чинники допомагають успішній адаптації в суспільстві? 5. Як дорослі можуть підтримувати власний розвиток та розвиток інших? <p>Завдання для виконання:</p>	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити вікові межі дорослості та дати загальну психологічну характеристику цього періоду. 2. Проаналізувати основні етапи дорослості та їх психологічні особливості. 3. Охарактеризувати розвиток пізнавальних процесів і особливості мислення у дорослому віці. 4. Розкрити особливості емоційно-вольової сфери дорослої людини. 5. Проаналізувати становлення та розвиток професійної діяльності. 6. Охарактеризувати міжособистісні стосунки, сімейні ролі та батьківство у дорослості. 7. Розкрити психологічний зміст криз дорослого віку та способи їх подолання. 8. Зробити узагальнюючі висновки. <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 2. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 3. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рейнольдс Девід, Білоусенко М. Конструктивне життя: підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. К.: Ліра-К, 2024. 228 с. 2. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. 3. Мітіна С. В. Психологія особистості. К.: Ліра-К, 2020. 274 с. 	
10	<p>Психологія старості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які когнітивні зміни відбуваються у старшому віці? 2. Як емоційний та соціальний досвід впливає на психологічний стан літніх людей? 3. Що сприяє особистісному зростанню та переоцінці цінностей у старості? 4. Які фактори допомагають зберегти активність та психічне здоров'я? 5. Як родина, суспільство та соціальні інститути можуть підтримати старших людей? <p>Завдання для виконання:</p>	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити вікові межі старості та дати загальну психологічну характеристику цього періоду. 2. Проаналізувати вікові зміни пізнавальних процесів у похилому віці. 3. Охарактеризувати особливості емоційної сфери та переживання вікових втрат. 4. Розкрити зміни самосвідомості та життєвих смислів у старості. 5. Проаналізувати соціальні ролі, спілкування та міжособистісні стосунки людей похилого віку. 6. Охарактеризувати психологічний зміст кризи старості та ставлення до власного життя і смерті. 7. Розкрити умови активного довголіття та психологічного благополуччя. 8. Зробити узагальнюючі висновки. <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 2. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 3. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рейнольдс Девід, Білоусенко М. Конструктивне життя: підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. К.: Ліра-К, 2024. 228 с. 2. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. 3. Мітіна С. В. Психологія особистості. К.: Ліра-К, 2020. 274 с. 	
11	<p>Зв'язок педагогічної психології з іншими галузями психологічної науки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. У чому полягає предмет педагогічної психології? 2. Які галузі психології тісно пов'язані з педагогічною психологією і чому? 3. Як знання інших напрямів психології допомагають вирішувати педагогічні завдання? 4. Наведіть приклади інтеграції вікової або соціальної психології в освітній процес. <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити предмет і завдання педагогічної психології. 	2

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Охарактеризувати зв'язок педагогічної психології із загальною психологією. 3. Проаналізувати взаємозв'язок педагогічної та вікової психології. 4. Пояснити роль психології особистості у педагогічній психології. 5. Розкрити зв'язок педагогічної психології з соціальною психологією. 6. Охарактеризувати взаємозв'язок педагогічної психології з диференціальною та педагогічною психодіагностикою. 7. Проаналізувати значення педагогічної психології для спеціальної та практичної психології. 8. Зробити узагальнюючі висновки. <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. 2. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 3. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 2. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. 	
12	<p>Історичні етапи становлення педагогічної психології як науки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які були перші ідеї про зв'язок виховання та психіки дитини? 2. Хто вважається засновниками педагогічної психології як науки і який внесок вони зробили? 3. Як методологія педагогічної психології змінювалась у різні історичні періоди? 4. Які сучасні підходи використовують знання про історичний розвиток науки? 5. Чому важливо враховувати історичні етапи становлення педагогічної психології у практичній діяльності педагога? <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити передумови виникнення педагогічної психології як науки. 2. Охарактеризувати етап зародження педагогічної психології (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). 3. Проаналізувати розвиток педагогічної психології у першій половині ХХ століття. 	2

	<p>4. Охарактеризувати основні напрями розвитку педагогічної психології у другій половині ХХ століття.</p> <p>5. Розкрити внесок вітчизняних і зарубіжних учених у становлення педагогічної психології.</p> <p>6. Проаналізувати сучасний етап розвитку педагогічної психології.</p> <p>7. Зробити узагальнюючі висновки щодо значення педагогічної психології для освіти.</p> <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <p>1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с.</p> <p>2. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с.</p> <p>3. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с.</p> <p>Додаткова:</p> <p>1. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с.</p> <p>2. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с.</p>	
13	<p>Психічний розвиток учнів в умовах застосування технічних засобів навчання.</p> <p>1. Як технічні засоби впливають на пізнавальні процеси учнів?</p> <p>2. Яким чином мультимедійні ресурси змінюють мотивацію до навчання?</p> <p>3. Як використання технічних засобів сприяє розвитку комунікативних навичок?</p> <p>4. Які можливі ризики для психічного розвитку при надмірному використанні техніки?</p> <p>5. Як педагог може оптимально інтегрувати технічні засоби для розвитку учнів?</p> <p>Завдання для виконання:</p> <p>1. Охарактеризувати психічний розвиток учнів як процес становлення пізнавальної, емоційної та соціальної сфер.</p> <p>2. Розкрити роль технічних засобів навчання (мультимедіа, комп'ютерні програми, інтерактивні технології) у навчальному процесі.</p> <p>3. Проаналізувати вплив використання технічних засобів на розвиток уваги, пам'яті, мислення та уяви учнів.</p>	2

	<p>4. Охарактеризувати вплив технічних засобів на мотивацію та емоційний стан учнів під час навчання.</p> <p>5. Розглянути позитивні та негативні аспекти застосування технічних засобів навчання для психічного розвитку.</p> <p>6. Зробити висновки щодо ефективності використання технічних засобів для розвитку пізнавальної діяльності та формування навичок самостійності.</p> <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. 2. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. 3. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 2. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 3. Рейнольдс Девід, Білоусенко М. Конструктивне життя: підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. К.: Ліра-К, 2024. 228 с. 	
14	<p>Пізнавальна та соціальна мотивація; вплив інтересів, потреб і цінностей на навчальну активність</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чим відрізняється пізнавальна мотивація від соціальної? 2. Як інтереси та потреби учнів впливають на їхню навчальну активність? 3. Яким чином цінності дитини можуть підтримати або зменшити її зацікавленість у навчанні? 4. Які педагогічні стратегії допомагають підвищити внутрішню мотивацію учнів? 5. Як поєднувати соціальні та пізнавальні стимули для ефективного навчання? <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити поняття пізнавальної мотивації та її роль у навчанні. 2. Охарактеризувати соціальну мотивацію учнів і її вплив на взаємодію з однолітками та дорослими. 3. Проаналізувати вплив інтересів на навчальну активність. 4. Розглянути вплив потреб і цінностей на мотивацію до навчання. 	2

	<p>5. Зробити узагальнюючі висновки щодо взаємозв'язку мотивації та ефективності навчальної діяльності.</p> <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. 2. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 3. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 2. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 3. Рейнольдс Девід, Білоусенко М. Конструктивне життя: підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. К.: Ліра-К, 2024. 228 с. 	
15	<p>Позитивне та негативне підкріплення у вихованні.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чим відрізняється позитивне підкріплення від негативного? 2. Як правильно застосовувати підкріплення для формування бажаної поведінки? 3. Які можливі ризики при надмірному використанні негативного підкріплення? 4. Як поєднувати позитивні та негативні методи для ефективного виховання? 5. Які приклади успішного використання підкріплення можна навести з практики? <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити поняття підкріплення у психології та педагогіці. 2. Охарактеризувати позитивне підкріплення та його вплив на поведінку учнів. 3. Охарактеризувати негативне підкріплення та його вплив на поведінку учнів. 4. Порівняти ефективність позитивного та негативного підкріплення у вихованні. 5. Розглянути можливі ризики та обмеження застосування підкріплення. 	2

	<p>6. Зробити висновки щодо доцільності використання підкріплення для формування бажаної поведінки та мотивації.</p> <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. 2. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 3. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 2. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 3. Рейнольдс Девід, Білоусенко М. Конструктивне життя: підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. К.: Ліра-К, 2024. 228 с. 	
16	<p>Стилі комунікації викладача та їх вплив на навчання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які основні стилі комунікації викладача та їх характеристики? 2. Як різні стилі впливають на мотивацію та активність учнів? 3. Які переваги та недоліки авторитарного, демократичного та ліберального стилів? 4. Як викладачу адаптувати стиль комунікації до потреб групи? 5. Чому важливо свідомо обирати стиль взаємодії для підвищення ефективності навчання? <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити поняття стилю комунікації викладача. 2. Охарактеризувати основні стилі комунікації (авторитарний, демократичний, ліберальний). 3. Проаналізувати вплив стилю комунікації на навчальну активність та пізнавальні процеси учнів. 4. Розглянути взаємозв'язок стилю комунікації з мотивацією та емоційним станом учнів. 5. Охарактеризувати переваги та недоліки різних стилів комунікації у навчальному процесі. 6. Зробити висновки щодо ефективного використання стилю комунікації для підвищення навчальної активності. <p>Література до теми</p>	3

	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. 2. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 3. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 2. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 3. Рейнольдс Девід, Білоусенко М. Конструктивне життя: підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. К.: Ліра-К, 2024. 228 с. 	
17	<p>Психологія управління стресом та профілактика професійного вигорання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які психологічні та фізіологічні прояви стресу у професійній діяльності? 2. Які стратегії управління стресом є найбільш ефективними? 3. Що таке професійне вигорання і які його основні ознаки? 4. Які методи профілактики вигорання можуть застосовувати працівники освіти? 5. Як поєднання саморегуляції, підтримки колег та планування роботи допомагає знизити стрес і запобігти вигоранню? <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити поняття стресу та його вплив на психічний стан людини. 2. Охарактеризувати основні психологічні механізми подолання стресу. 3. Розглянути причини та прояви професійного вигорання. 4. Проаналізувати методи профілактики вигорання у професійній діяльності викладачів. 5. Охарактеризувати роль саморегуляції та психологічного благополуччя у зниженні стресу. 6. Зробити узагальнюючі висновки щодо ефективних стратегій управління стресом та профілактики вигорання. <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p>	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. 2. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 3. Рейнольдс Девід, Білоусенко М. Конструктивне життя: підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. К.: Ліра-К, 2024. 228 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 2. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 3. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. 	
18	<p>Вплив сім'ї, соціального середовища та колективу на девіантну поведінку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як сімейні цінності та стиль виховання впливають на ризик девіантної поведінки? 2. Які соціальні фактори можуть сприяти формуванню девіантної поведінки у дітей та підлітків? 3. Яку роль відіграє колектив однолітків у підтримці або стримуванні девіантних дій? 4. Як поєднання сім'ї, соціального середовища та колективу може запобігти девіантній поведінці? 5. Які практичні методи профілактики девіантної поведінки можна застосувати в школі та поза нею? <p>Завдання для виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити поняття девіантної поведінки. 2. Охарактеризувати вплив сім'ї на формування поведінкових норм та відхилень у дітей. 3. Проаналізувати роль соціального середовища у виникненні девіантної поведінки. 4. Розглянути вплив шкільного та позашкільного колективу на поведінку учнів. 5. Охарактеризувати взаємозв'язок між соціально-психологічними чинниками та девіантною поведінкою. 6. Зробити висновки щодо ефективних стратегій профілактики девіантної поведінки. <p>Література до теми</p> <p>Основна:</p>	3

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с. 2. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К.: Ліра-К, 2023. 364 с. 3. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. К.: Ліра-К, 2020. 296 с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максименко С. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 272 с. 2. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. К.: Ліра-К, 2024. 564 с. 3. Рейнольдс Девід, Білоусенко М. Конструктивне життя: підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. К.: Ліра-К, 2024. 228 с. 	
Разом:		48

7. Методи та форми навчання

Словесні методи:

- **Лекція** – усний виклад великого за обсягом та логічно структурованого навчального матеріалу, що займає основну частину заняття.
- **Пояснення** – роз'яснення основних термінів, явищ і причинно-наслідкових зв'язків, здебільшого під час практичних занять.
- **Розповідь** – опис практичних прикладів, які ілюструють пояснювані явища та феномени.
- **Бесіда:** репродуктивна – на початку практичного заняття, катехізисна – у кінці лекцій або практичних занять, евристична – на початку лекцій або практичних занять.
- **Робота з літературою** – аналіз підручників, навчальних посібників та наукових статей під час самостійної роботи з формулюванням висновків, складанням таблиць та схем.

Наочні методи:

- **Ілюстрування** – використання текстів та описів відхилень у психічній діяльності й поведінці людини, а також матеріалів психодіагностичних методик під час практичних занять.
- **Демонстрування** – показ застосування психодіагностичних методик у практичній діяльності.
- **Самостійне спостереження** – залучення життєвого досвіду здобувачів освіти для осмислення матеріалу лекцій і практичних занять.

Практичні методи:

- **Вправи** – розв’язування задач, тренування у застосуванні практичних методик, виконання творчих завдань, наближених до реальних професійних ситуацій під час практичних занять.
- **Контрольні роботи** – завдання для перевірки розуміння навчального матеріалу.

8. Методи та форми контролю

Основними формами контролю знань здобувачів освіти є перевірка під час лекцій та практичних занять, у позанавчальний час, на консультаціях і під час екзамену.

Контроль під час лекцій може здійснюватися у формі вибіркового усного опитування здобувачів освіти або з використанням тестових завдань за раніше опрацьованим матеріалом, зокрема за розділами курсу, необхідними для розуміння теми поточної лекції або для оцінки рівня засвоєння попередніх тем. Зазвичай така перевірка проводиться наприкінці першої або на початку другої години лекції.

Мета поточного контролю на лекції – формування у здобувачів освіти звички систематично працювати з матеріалом, готуватися до наступних лекцій, оцінити ступінь засвоєння теоретичних знань та визначити складні для сприйняття розділи для подальшого їх пояснення. При цьому контроль не повинен займати значного часу. Усне опитування за часом, як правило, поступається програмованому контролю з використанням карток.

Поточний контроль на практичних заняттях спрямований на оцінку готовності здобувачів освіти до роботи і може проводитися у таких формах: вибіркоче усне опитування на початку заняття; фронтальне стандартизоване опитування за картками або тестами протягом 5–10 хвилин; перевірка виконання домашніх завдань; оцінка активності здобувачів під час заняття, включаючи пропозиції, оригінальні рішення, уточнення або доповнення до відповідей інших учасників.

Контроль у позанавчальний час передбачає перевірку виконання домашніх завдань та самостійних робіт. Оцінюється якість та акуратність виконання, точність і оригінальність рішень, опрацювання спеціальної літератури, наявність елементів дослідницької роботи, а також дотримання встановленого обсягу та термінів виконання завдань. Крім того, контроль охоплює перевірку конспектів лекцій та роботу зі рекомендованою літературою.

9. Питання до екзамену

Білет включає три види завдань.

I. Тестове завдання

Приклад тестового завдання:

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді

1. Що є психологічними засобами виховання:
 - а) різноманітні види навчання, психотерапія, психокорекція;
 - б) різноманітні види навчання (що пов'язані з формуванням вчинків людини), переконання;
 - в) навчання, зміна соціальних установок, перетворення когнітивної сфери
 - г) психотерапія, психокорекція, соціально-психологічний тренінг.

II. Теоретичне питання

1. Основи та цілі вікової та педагогічної психології
2. Методи вікової та педагогічної психології та правила їх використання
3. Взаємодія вікової психології з іншими галузями
4. Характеристика психічного розвитку та його закономірності
5. Вплив біології та соціального середовища на психічний розвиток
6. Фактори та умови психічного розвитку
7. Значення навчання та виховання у розвитку психіки
8. Огляд і критика теорій психічного розвитку
9. Концепція психологічного віку в віковій психології
10. Вікові етапи розвитку дитини та їх критерії
11. Особливості психіки новонародженого
12. Соціальні умови та провідні види діяльності дошкільника
13. Психологічні зміни у немовляти
14. Формування нових психічних функцій у немовляти
15. Психологічна криза першого року: прояви та значення
16. Основні досягнення психіки дитини раннього віку

17. Розвиток об'єктної діяльності у дітей раннього віку
18. Психологічні новоутворення раннього дитинства
19. Особливості кризи трирічного віку
20. Конфлікти та соціальний контекст розвитку дошкільника
21. Розвиток ігрової діяльності та її компоненти
22. Психологічні новоутворення дошкільного періоду
23. Пізнавальний розвиток у дошкільників
24. Вплив творчої діяльності на психіку дошкільника
25. Особливості психіки шестирічної дитини
26. Формування моральності у дошкільному віці
27. Готовність дитини до навчання в школі
28. Психологічна криза семирічного віку: прояви та значення
29. Соціальний контекст і психологічна адаптація молодшого школяра
30. Провідна роль навчання у розвитку молодшого школяра
31. Психологічні новоутворення молодшого школяра
32. Пізнавальний розвиток у молодших школярів
33. Розвиток особистості у дітей молодшого шкільного віку
34. Розвиток ігрових та трудових навичок у молодших школярів
35. Формування емоційно-вольових якостей
36. Розвиток соціальних навичок і самосвідомості
37. Соціальний контекст та проблеми розвитку підлітка
38. Фізіологічні зміни підлітка і їх психічні наслідки
39. Провідні види діяльності та новоутворення підлітків
40. Пізнавальні зміни та новоутворення у підлітків
41. Психологічна криза підліткового періоду: прояви та значення
42. Соціальний контекст і проблеми розвитку юнаків
43. Основні види діяльності та новоутворення юності
44. Пізнавальні процеси у юнацькому віці
45. Розвиток особистості юнака та психологічна криза 17 років
46. Процес самовизначення та самовиховання юнака
47. Соціальна зрілість та її оцінка

- 48.Формування сім'ї та кризові ситуації у сімейних відносинах
- 49.Професійне самовизначення та самореалізація
- 50.Психосоціальні кризи дорослого життя та шляхи їх подолання
- 51.Зміни цінностей і «Я-концепції» у дорослому віці
- 52.Самостійне навчання та його елементи
- 53.Самостійне навчання як риса особистості
- 54.Умови ефективного навчання та психологічні чинники
- 55.Вікові зміни мотивації до навчання
- 56.Процес засвоєння знань: механізми, типи та рівні
- 57.Місце психології навчання в педагогічній психології
- 58.Теорії та моделі навчального процесу
- 59.Принципи навчання, що розвиває
- 60.Аналіз програмованого та проблемного навчання
- 61.Теорія поетапного розвитку мислення та її застосування
- 62.Навчання, орієнтоване на особистість
- 63.Умови та чинники ефективного навчання
- 64.Основи психології виховання
- 65.Сучасні концепції виховання
- 66.Механізми виховання та формування особистості
- 67.Зміни особистісних якостей у різні вікові періоди
- 68.Управління вихованням: психологічні основи
- 69.Самовиховання як форма самоконтролю
- 70.Психологія вчинку та його типи
- 71.Основні типи виховних впливів
- 72.Психологічна основа стимулювання та покарання
- 73.Психологія переконання та впливу
- 74.Оцінка рівня вихованості та її критерії
- 75.Основи психології педагогічної діяльності
- 76.Структура та функції педагогічної діяльності
- 77.Рівні ефективності та творчості педагога
- 78.Педагогічні компетенції та професійні якості

- 79.Формування педагогічного авторитету та такту
- 80.Особливості педагогічного мислення та розв'язання завдань
- 81.Розвиток педагогічних здібностей
- 82.Психологія педагогічного спілкування: етапи та функції
- 83.Фактори успішної педагогічної комунікації
- 84.Типи комунікаційних стилів педагога
- 85.Перешкоди у педагогічному спілкуванні
- 86.Особистісний стиль роботи вчителя та його типи
- 87.Основи психологічної оцінки учня
- 88.Складаємо психолого-педагогічну характеристику учня
- 89.Педагогічне сприйняття та здібності вчителя
- 90.Педагогічні стереотипи та їх психологічна основа

III. Приклад практичного завдання

Педагог з великим досвідом роботи заходить до аудиторії і бачить на дошці карикатуру на себе. Вона виразна, смішна, точна. Клас мовчки очікує реакції викладача.

1. Поясніть з точки зору педагогічної психології найбільш ймовірні причини такого вчинку учнів.
2. Запропонуйте та обґрунтуйте найбільш конструктивну реакцію педагога на дану ситуацію.

10. Оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Освітній блок 1	Освітній блок 2	Семінарські заняття	Самостійна робота	Екзамен	Всього
T1 – T10	T1-T8	4	28	40	100
14,5	13,5				
28					

Присутність на лекції – 28 балів.

Самостійна робота – 28 балів.

Семинарські заняття – 4 балів.

Екзамен – 40 балів.

Навчально-методична карта освітнього компоненту

Всього: лекції 68 год., семінарські – 4 год., самостійна робота 48 год., форма контролю – екзамен.

Освітні блоки	Освітній блок 1	Освітній блок 2
Лекції	T1,T2,T3,T4,T5,T6, T7,T8,T9,T10 – 14,5 балів. По 0,5 бали за 1 лекцію.	T1,T2,T3,T4,T5,T6, T7,T8 – 13,5 балів По 0,5 бали за 1 лекцію.
Теми семінарських занять	Формування самосвідомості та «Я-концепції» у підлітковому віці. – 1 бал	Психологія навчання: закономірності засвоєння знань, умінь і навичок – 1 бал
	Гра як провідна діяльність дошкільника та її роль у формуванні особистості– 1 бал	Психологічні основи виховання та розвитку особистості в освітньому процесі– 1 бал
Самостійна робота	Характеристика методів вікової психології – 1 бал	Зв'язок педагогічної психології з іншими галузями психологічної науки. - 1 бал
	Зміст і співвідношення понять “розвиток” і “формування” у психології. – 1 бал	Історичні етапи становлення педагогічної психології як науки – 1 бал
	Психологія новонародженого та немовляти. Криза першого року життя: психологічний зміст та прояви. – 1 бал	Психічний розвиток учнів в умовах застосування технічних засобів навчання. - 2 бали
	Емоції та афекти у дітей 1–3 років. Формування прихильності та довіри до дорослих – 1 бал	Пізнавальна та соціальна мотивація; вплив інтересів, потреб і цінностей на навчальну активність - 2 бали
	Психологія дітей дошкільного віку. Емоції та почуття дошкільників, розвиток емпатії. Формування вольової регуляції емоцій. Вплив сімейного	Позитивне та негативне підкріплення у вихованні. - 2 бали

<p>середовища на емоційний розвиток дитини - 1 бал</p>	
<p>Психологія дітей молодшого шкільного віку. Провідна діяльність молодшого школяра – навчання. Взаємини з учителем та однолітками. Формування моральних норм і поведінки. Психологічні аспекти дисципліни й мотивації навчання - 1 бал</p>	<p>Стилi комунікації викладача та їх вплив на навчання. Психологія педагогічного впливу - 2 бали</p>
<p>Психологія підлітків. Емоційна нестабільність підлітків: причини та прояви. Розвиток самоконтролю та довільності поведінки. Формування емоційної компетентності. Підліток у сім'ї та колективі: зміни у взаєминах з дорослими й однолітками. - 1 бал</p>	<p>Психологія управління стресом та профілактика професійного вигорання. Формування позитивного психологічного клімату - 2 бали</p>
<p>Психологія юності. Формування «Я-концепції», цінностей, життєвих орієнтирів. Професійна самосвідомість і вибір життєвого шляху. Практикум: оцінка самооцінки, виявлення цінностей та мотивації. – 1 бал</p>	<p>Вплив сім'ї, соціального середовища та колективу на девіантну поведінку. Психологічні характеристики дітей та підлітків із аномальною поведінкою. Психологія групового тиску та булінгу -2 бали</p>
<p>Психологія дорослості. Рання дорослість (21–35 років): професійна, сімейна адаптація. Середній вік (35–50 років): криза сенсу життя, професійна переоцінка. Пізня дорослість (50–60 років): старіння, соціальні та психологічні зміни. Практикум: розробка рекомендацій для подолання кризових періодів. - 1 бал</p>	
<p>Психологія старості. Психологічні аспекти переходу до старості: втрата працездатності, соціального статусу, близьких людей.</p>	

	Стратегії подолання кризових ситуацій та підтримки психологічного здоров'я. - 1 бал
Види контролю	Екзамен – 40 балів
Разом – 100 балів	

Сума балів за всі види навчальної діяльності	За шкалою ECTS	За національною системою	Характеристика знань, умінь і навичок здобувача освіти
90 - 100	A	відмінно	<p>Високий рівень володіння як теоретичними, так і практичними аспектами компонента.</p> <p>Комплексний і глибокий аналіз питань із детальним обґрунтуванням вибору методик і прийомів.</p> <p>Цілісна інноваційність, аргументоване застосування сучасних технологій.</p> <p>Бездоганне використання профільної термінології й доречних прикладів.</p> <p>Виконані всі завдання кожної теми, відсутні суттєві помилки чи недоліки.</p>
82-89	B	дуже добре	<p>Усі основні концепції і теоретичні положення засвоєні, але окремі аспекти потребують глибшого аналізу.</p> <p>Загалом відповіді відповідають вимогам, проте не всі нюанси теоретичних чи практичних питань розкриті належно.</p>

			<p>Присутні дрібні логічні або термінологічні неточності.</p> <p>Завдання виконані в повному обсязі, однак деякі розділи можна було б подати більш аргументовано.</p>
74-81	C	добре	<p>Відповіді охоплюють головні елементи підходів в рамках компонента , проте аналіз може виглядати поверхневим.</p> <p>Частина методичних або практичних рішень не роз'яснена до кінця, хоча базове розуміння присутнє.</p> <p>Термінологія здебільшого використовується коректно, але трапляються місцями неточності.</p> <p>Виконання завдань переважно повне, проте є нерозкриті подробиці або приклади.</p>
64-73	D	задовільно	<p>Поверхнєве розуміння ключових методик та основ компонента ; відповіді часто зводяться до загальних фраз.</p> <p>Аналіз теоретичних положень здебільшого формальний, без глибокого критичного осмислення.</p> <p>Структура відповіді не завжди чітка, спостерігається відсутність зв'язку між окремими поняттями.</p> <p>Частина завдань виконана, проте наявні великі прогалини чи слабка аргументація.</p>
60-63	E	достатньо	<p>Тему розкрито мінімально, припущено значні прогалини та помилки.</p> <p>Логічний зв'язок між частинами відповіді відсутній або порушений.</p>

			<p>Немає цілісного уявлення про сучасні методи і технології компонента .</p> <p>Виконані лише окремі завдання, більшість залишається невиконаними або виконаними дуже слабо.</p>
35-59	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	<p>Вкрай обмежене розуміння концепцій компонента .</p> <p>Виклад носить хаотичний характер, відсутнє систематичне розкриття навіть базових понять.</p> <p>Зміст відповідей непослідовний, більшість аспектів програми фактично не розкрито.</p> <p>Виконані завдання свідчать про загальний рівень, близький до незадовільного.</p>
0-34	F	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням)	<p>Немає будь-якої чіткої відповіді на поставлені запитання чи завдання.</p> <p>Абсолютне незнання базових понять, категорій, методів.</p> <p>Не здійснено жодної аргументації, практично всі вимоги навчальної програми проігноровано.</p> <p>Невиконання контрольних заходів чи самостійних робіт.</p>

11. Методичне забезпечення

Складові навчально-методичного комплексу ОК

1. Навчальна та робоча програма з ОК.
2. Конспект лекцій.
3. Методичне забезпечення самостійної підготовки здобувачів освіти.
4. Методичне забезпечення поточного контролю знань здобувачів освіти.
5. Інтерактивні методи навчання.
6. Забезпечення ТЗН.

12. Рекомендована література.

Основна

1. Вікова та педагогічна психологія / В.М. Поліщук. Суми, 2007. 330 с.
2. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. / К.: Ліра-К, 2023. – 364 с.
3. Москалець В. П. Загальна психологія. Підручник. / К.: Ліра-К, 2024. – 564 с.
4. Сергій Максименко. Загальна психологія. Навчальний посібник. / К.: ЦУЛ, 2019. – 272 с.
5. Руслан Кацавець. Вікова психологія. Навчальний посібник. / К.: Алерта, 2019. – 112 с.
6. Тетяна Дуткевич. Дитяча психологія. Навчальний посібник. / К.: ЦУЛ, 2019. – 424 с. (таблиці).
7. Виноградова В.Є., Юрченко В.І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти: навч. посіб. / Вікторія Євгенівна Виноградова, Віктор Іванович Юрченко. – 2-е вид. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. – 296 с.

Додаткові джерела:

1. Рейнольдс Девід, Білоусенко М. Конструктивне життя : підтримка психічного здоров'я і життєвий шлях. Наукове видання. / К.: Ліра-К, 2024. – 228 с.
2. Москалець В. П. Психологія релігії. Підручник. / К.: Ліра-К, 2022. – 192 с.
3. Мітіна С.В. Психологія особистості. / К.: Ліра-К, 2020. – 274 с.
4. Карл Густав Юнг. Психологія несвідомого. / К.: ЦУЛ, 2022. – 404 с.
5. Роберт Чалдіні. Психологія впливу. / Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2022. – 608 с.
6. Д. Максименко. Психологічні особливості криз підлітка. Практична психологія. / К.: ЦУЛ, 2020. – 200 с.

Авторські публікації у періодичних наукових виданнях, що включені до переліку фахових видань України та до наукометричних баз

1. Муравська Г.О., Шевченко Г.В., Безугла Я.І. Формування емоційного інтелекту здобувачів освіти: психолого-педагогічний підхід. -Журнал «Перспективи та інновації науки»№5(51) 2025 ст. 1051
<http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/24051/24024>
2. Муравська Г.О., Маруховська-Картунова О.О., Голярдик Н.А. Психологічні особливості внутрішньоособистісного конфлікту як джерела емоційного напруження. - Журнал «Перспективи та інновації науки:журнал. 2025 №6(52) 2025, ст. 1424
<http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/issue/view/367/469>
3. Іщенко В.О., Скубій О.М., Муравська Г.О. Психологічні аспекти саморегуляції здобувачів освіти як чинник ефективного навчання у закладах вищої освіти. - Журнал Наукові перспективи №6 (60) 2025, ст. 1358
<http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/25983/25958>

4. Савастру Н. І., Муравська Г. О., Безугла Я. І. СИНЕРГІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ЯК РЕСУРС ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ // ІХ Міжнародна науково-практична конференція SCIENCE IN THE MODERN WORLD: INNOVATIONS AND CHALLENGES 12-14.06.2025 року, м. Торонто, Канада.
<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/05/SCIENCE-IN-THE-MODERN-WORLD-INNOVATIONS-AND-CHALLENGES-15-17.05.2025.pdf>
5. Безугла Я. І., Муравська Г. О., Савастру Н. І. ВПЛИВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ МЕТОДІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ ХОРЕОГРАФІЧНИХ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ / Міжнародна науково-практична конференція “SCIENCE AND EDUCATION: SYNERGY OF INNOVATION”, 28-30.09.2025, Берлін. С. 211-215
<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/09/SCIENCE-AND-EDUCATION-SYNERGY-OF-INNOVATION-28-30.09.25.pdf>
6. Савастру Н.І., Муравська Г.В. Музикотерапевтичний потенціал у системі мистецької освіти // Science and education: synergy of innovation. Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Berlin, Germany. 2025. Pp. 219-223.
<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/10/SCIENCE-AND-EDUCATION-SYNERGY-OF-INNOVATION-26-28.10.25.pdf>